Lausunto
12.5.2025
253/03.01.01/2025

[Etunimi Sukunimi]

[Vastaanottaja]
[Osasto]
[Etunimi Sukunimi]
[Katuosoite]
[Postinumero-osoite]

Lausuntopyyntönne 7.5.2025 / Talousvaliokunta tiistai 13.5.2025 klo 12.00

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026–2029: linjausten kasvuvaikutukset

Petteri Orpon hallituksen finanssipolitiikka voidaan kiteyttää tällä hallituskaudella julkisen sektorin kulutusmenojen leikkauksiin, julkisten investointien kasvattamiseen, tuloverotuksen keventämiseen ja kulutusverojen kiristämiseen. Finanssipolitiikan painopisteet vaikuttavat talousteoreettisesti tarkastellen perustellulta.

Päätöksillään hallitus kuitenkin heikentää julkista talouden tilaa ainakin lyhyellä aikavälillä (ks kuva: Julkisen talouden tila lähtee jälleen heikentymään seuraavalla hallituskaudella). Linjausten pidemmän aikavälin vaikutuksista bruttokansantuotteen kehityksen vauhtiin tai julkisen talouden tilaan ei puolestaan kukaan voi sanoa mitään varmaa.

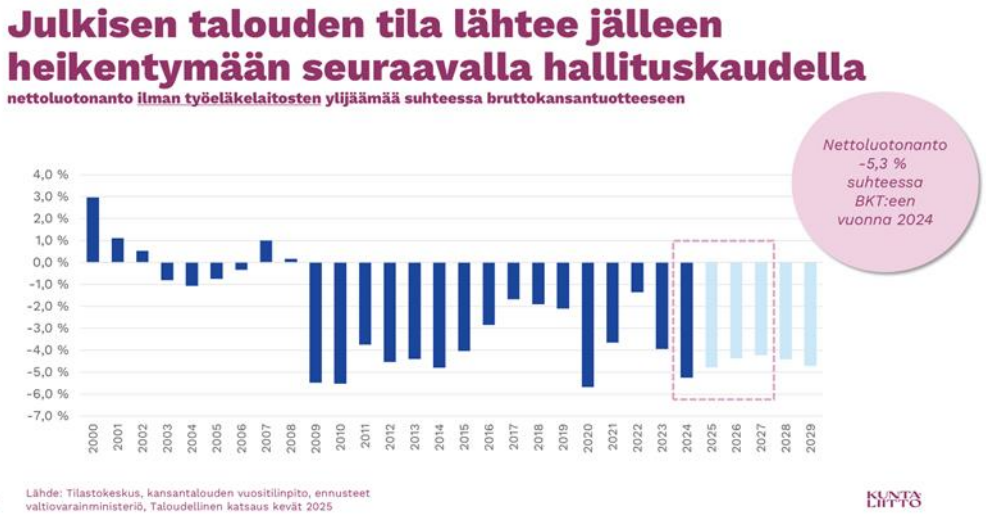

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Se on kuitenkin varmaa, että hallituksen mahdollisuudet vaikuttaa talouskasvuun ovat hyvin heikot. Talouskasvu riippuu kysynnästä ja siitä vastaako Suomen kansantalouden tarjontatekijät tuottavasti tähän kysyntäerään. Julkista taloutta heikentävillä päätöksillään hallitus ottaa huomattavan ison riskin siitä, että julkisen talouden tila heikentyy pysyvästi.

Kuntiin on kohdistettu kuluvalla hallituskaudella jo useita rahoitusleikkauksia. Julkisen talouden heikko tila kasvattaa riskiä, että kuntien talouteen joudutaan kohdistamaan uusia rahoitusleikkauksia viimeistäänkin seuraavalla hallituskaudella.

Hallitus kompensoi verotuottojen menetykset kunnille, mutta leikkaa samalla kuntien valtionrahoitusta

Julkisen talouden suunnitelman mukaan Petteri Orpon hallituskauden päätökset vahvistavat kuntataloutta noin 300 miljoonalla eurolla, mikä on bruttokansantuotteeseen suhteutettuna vain 0,09 prosenttia. Päätösten kuntataloutta vahvistava vaikutus on pienentynyt edellisestä julkisen talouden suunnitelmasta, sillä puoliväliriihessä kuntien lakisääteisten tehtävien rahoittamiseen myönnettävään peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistettiin uusi 75 miljoonan euron leikkaus. Leikkaus on ristiriidassa sen suhteen, että Petteri Orpon hallituksen tavoitteena on ohjata kuntahallintoa lähelle tasapainoa. Kuntahallinnon rahoitusasemaksi ennustetaan -0,6 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2027.

Valtion kuntataloutta vahvistavat päätökset kiteytyvät 277 miljoonan euron valtionosuuslisäykseen vuoden 2023 marraskuisen sote-siirtolaskelman tarkistuksen vuoksi ja kiinteistöveron korotukseen 108 miljoonalla eurolla vuoden 2024 alussa. Niiden vastapainona on kuitenkin vähennetty kuntien valtionrahoitusta. Puoliväliriihen 75 miljoonan euron leikkauksen ohella peruspalvelujen valtionosuutta pienentää yhden prosenttiyksikön indeksijarru ja yli 20 miljoonan euron leikkaus keskeneräisen kuntien norminkevennysohjelman perusteella. On erittäin valitettavaa, että tilanteessa, jossa hallitus ei kykene saavuttamaan sadan miljoonan euron säästötavoitetta, päädytään leikkaamaan valtiolle kehysriihessä 2024 asetettu säästösumma kuntien kukkarosta.

Julkisen talouden suunnitelmassa muut hallituksen kuntapäätökset esitetään kuntatalouden kannalta neutraaleiksi eli niiden oletetaan lisäävän kuntien tuloja ja menoja yhtä paljon. On tärkeää, että hallitus kompensoi kunnille myös valtion päättämien veroperustemuutosten talousvaikutukset. Käytännössä hallituksen toimenpiteiden vaikutukset näyttäytyvät ja kohdistuvat kuitenkin hyvin erisuuruisina eri kuntiin.

Kuntien talousnäkymä heikkenee kuluvana vuonna jyrkästi

Kuntatalouden taloustilanne on kuluvana vuonna haastavampi kuin vuonna 2024. Tulojen kasvu on vaimeaa muun muassa hitaasti elpyvän talouskasvun ja valtionosuuksiin tehtävien leikkausten sekä takaisinperintöjen vuoksi. Toimintamenojen kasvu on sen sijaan voimakasta, sillä TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi vuoden alusta kunnille ja kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettiin. Vaikeuskerrointa lisää se, että suhdannetilanne on osoittautunut ennakoitua heikommaksi. Haasteista huolimatta kunnat investoivat yhä runsaasti muun muassa maan sisäisen muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi.

Toiminnan ja investointien rahavirran ennakoidaan painuvan kuluvana vuonna rajusti alaspäin: -1,6 miljardiin euroon. Taloustilanne heikkenee jyrkästi kaikissa kuntakokoluokissa. Monissa kunnissa onkin käynnissä jo useamman vuoden mittainen talouden sopeutusohjelma. Kuntatalouden näkymän oletetaan kohenevan vuodesta 2028 lähtien, kun määräaikaiset valtionosuuksien leikkaukset poistuvat ja talouskasvu lisää verotuloja. Kriisikuntamenettelyyn on joutumassa sitä ennen kuitenkin useita, pieniä kuntia.

Yksittäisten kuntien taloudellisia lähtökohtia vaikeuttavat mittavat sote-uudistuksen tasauserät. Kuntien eriytymistä kiihdyttävät myös väestökehitys ja taloudellisen kasvun erilainen jakautuminen maan sisällä.

Muita kuntahuomioita

Kuntatalouden heikkeneminen vaikuttaa kuntien kykyyn panostaa talouden kasvuun ja elinvoiman vahvistamiseen. Valtionosuuksien leikkaukset vaikuttavat suoraan kuntien mahdollisuuksiin panostaa kasvua ja kuntien elinvoimaa tukeviin peruspalveluihin kuten koulutukseen ja työllisyyspalveluihin. Lisäksi leikkaukset heijastuvat myös kuntien kykyyn investoida ja vahvistaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä aina maankäytöstä elinkeinopalveluihin ja investointien houkuttelutyöhön. Heikkenevä kuntatalous vähentää myös kuntien hankintoja, joilla on vaikutuksia elinkeinoelämän tilauskantoihin ja sitä kautta kasvuun.

SUOMEN KUNTALIITTO

[Nimi]
[Tehtävänimike]

[Nimi]
[Tehtävänimike]

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi